

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmvla Casvvm Conscientiae De Sacramentis

Gretser, Jacob

Ingolstadii, 1611

Antipharmacum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40295

moniali, expresse dicit, *Si parens filia sua nolit potestatem facere, ut tali nubat, filiam debere ac quiescere; neque aliud remedium superesse, mandatque Spalatino, ut huiusmodi lites abs se amandet & ad politicum magistratum ableget.*

Quæritur XLV. *Vtrum tutores eadem potestate præditi sint circa matrimonia suorum pupillorum, qua parentes? Respondet Lutherus in Colloq. Symp. Tit. de Matrim. negativè quia tutores non sunt caro & sanguis pupillorum. Quapropter proximi consanguinei ut fratres, &c. meritò illis anteponuntur. Nihilominus tutoribus cogitatio seu Consilium de matrimonio indicari debet. Si non consentiant, non obstat eorum dissensus. Imò etiam si ipsis inconsultis & insciis matrimonium initum sit, pro valido reputari debet.*

Antipharmacum.

HÆC omnia Lutherus ex malè feriato suo cerebro; sine vlla scriptura, qua tamen sola omnia in causis matrimonialibus definienda & transigenda in Serm. *de Matrimonio* docuerat; ut & in Catalogo de gradibus & personis interdictis. Deinde Lutherus, ut infra audiemus, passim clàmitat, *matrimoniales causas ad se & alios Prædicantes non pertinere: Magistratui competere, ut hæc talia legibus temperet ac gubernet: Interim velut alter Lycurgus aut Solon ex Prædicantico suo tripode leges connubiales dicat, & hoc matrimonium valere; illud irritum esse, audacissimè pronunciat.*

Quæritur XLVI. *Quis sit legitimus causarum & controuersiarum matrimonialium Iudex: num Prædicantes; num magistratus politicus? Respondeo hîc iterum Lutherum Protei personam mirificè in publica Orche-*

straagere. Nam in Colloquiis Germ. Tit. de Matrimonio difertè scribit; *causas matrimoniales non tangere conscientiam; sed pertinere ad civilem magistratum; Quocirca Prædicantes ab illis abstinere debere; nisi Magistratus aliud iubeat.*

Fol. 308. ita scribit. *Parochus N. misit ad me causam quandam matrimonialem mea sententia exploranda causa. Dem wil ich eine gute Saw geben / daß er mich in solche Händel wicklen vñnd mischen wil / die vor die Weltliche Obrigkeit gehören / 2c. Nos sumus Pastores conscientiarum, non corporis & bonorum: nemo in huiusmodi peregrinas & plane radiosas causas falcem suam mittat.*

Fol. 318. aliquot causas commemorat, cur Prædicantes onus causarum matrimonialium non debeant suscipere. Idem longè copiosius & vehementius facit Lutherus lib. de rebus matrimonialibus Tom. 5. Ien. Germ. Quamuis loco citato colloquiorum Lutherus satis indicat, cur à se & suis causarum matrimonialium cognitionem procul abesse voluerit; quia Saxoniae Cancellarius cupiebat, vt Lutherus cum suis Prædicantibus lites matrimoniales examinaret; Examinatasque ad Iureconsultos deferret; & ab illis sententiam expectaret; **Das wolt ich nicht thun / sonder sie solten hören / vñnd Urtheil von vns gewarten.** Absit, absit, vt Lutherus, quintus Euangelista, & tertius Helias, ab vilo sententiam accipiat. Absit, vt ipse litem tantum cognoscat, & non definiat. Absit, vt Iureconsultis caput submittat. Quam inconsideratus fuit ille Cancellarius, quando hoc à Luthero petiit.

Fol. 319. iterum ablegat Lutherus causas matrimoniales ad curiam. Et refellit nonnullos, dictitantes; causas matrimoniales non esse decidendas ex legibus
Cæsa-

Cæfareis, quia ſcriptum eſt; *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet*: nam quando Cæſar aut magiſtratus ſeparat, non hominem, ſed Deum ſeparare; vobis enim *homo*, ſignificare hoc loco *hominem priuatum*, qui nullo magiſtratu fungitur. Et tamen, quando Eccleſia aliquos ſeparat; Lutherus ſemper occentat illud: *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet*: nec adduci poteſt, vt credat, Deum tunc, non hominem priuatum, ſeparare. imò ſi quis magiſtratus, etiam politicus, etiam ille, ſub cuius imperio Lutherus degebat, & omnia miſcebat, Luthericum ſua Borra matrimonium ſeparaffet; Lutherus per totam Germaniam vociferatus fuiſſet. *non Deum ſed Diabolum ſeparaffe, quod Deus coniunxiſſet*; Et dictio illa, *homo* ei non Deum, ſeu magiſtratum Dei miniſtrum; ſed *Cacodæmonem* denotaſſet.

Vt ad inſtitutum redeamus, ſi Lutherus à ſe & ſuis gregalibus cauſarum matrimonialium cognitionem & moleſtiſſimam occupationem tam ſeriò amotam cupit; cur in Colloq. fol. 316. gaudet, *Conſiſtoria iterum eſſe erecta, præcipuè ob contentiones de coniugiis dirimendas*? At inter Conſiſtorianos illos erant quoque Prædicantes, imò & ipſe Lutherus: & vbi nam hodie Lutheranum Conſiſtorium inuenies, quod Prædicante Aſſeſſore careat? Deinde, ſi Lutherus ab his litibus tam alienus fuit, cur non tantum Conſiſtorio interfuit, ſed ſuos intereſſe ſiuit? Nec hoc tantum; ſed & ad Conſiſtoria citauit; & ne hoc neſciremus, citationes ipſis colloquiis *potatoriis* Tit. de Matrimonio inſertæ ſunt.

Adhæc, Lutherus in Sermone *de matrimonio*, & in Colloquiis eod. Tit. Matrimonium prope ſupra omnes Angelorum choros extollit: remque *prorſus diuinam, & verè ac propriè ſpiritualem ſtatū eſſe affirmat*. Qua fron-

te igitur Lutherus statum tam cælestem, politico magistratui subiicit? Qua ratione affirmat, statum tam diuinum nō pertinere ad conscientiam, sed ad forum & curiam, ceu rem mundanam & politicam? Cur in libro de caussis matrimonialibus Tom. 5. Ien. Germ. Anno Christi 1530. vult omnes matrimoniales contentiones ex legibus Cæsareis definiri, cum matrimonium, res tam diuina, Luthero iudice, leges Cæsareas, vtpote humanas, longissimè transcendat?

In Captiuitate Babylonica, cum nec dum satis lumine ex inferis sedibus emisso collustratus esset, de iudice controuersiarum connubialium vel hæsitauit, vel certè se hæsitare finxit; Disputans enim, vtrum ei personæ, quam coniunx deseruisset, aliud matrimonium concedi deberet: *Ipse non audeo definire, inquit. Nihil definio, ut dixi, quanquam nil magis optem esse definitum, cum nihil magis me & multos mecum vexet hodie.* Paulò pòst tamen in sermone de *Matrimonio*, liberrimè, ne dicam teterimè definiuit id, à quo definiendo se religione abstereri simulabat. Satis tamen aperte in Captiuitate indicat, cuiusmodi definitorem desideret. *Sola auctoritate Papa, aut Episcoporum hic definiri nihil volo; sed si duo eruditi & boni viri in nomine Christi consentirent, & in spiritu Christi pronunciarent, eorum ego iudicium præferrem etiam Conciliis.* Scilicet duo isti *Eruditi & boni viri* fuère ipse Lutherus & Philippus, qui suo Phantastico & Enthusiastico spiritu inspirati non tantum deserto coniugi amplam alterius matrimonij incundi potestatem fecerunt; Sed & plurima alia circa matrimonialem contractum Iudæis, quam Christianis magis consentanea decreuerunt.

ia-

Si autem Lutherus *duos bonos & eruditos viros* inter se concorditer conuenientes in hoc casu, qui Lutheri iudicio, grauissimus est, pro congruis iudicibus agnouit, causæ nihil habet dicere; cur siue eosdē siue alios duos *eruditos & bonos viros*, non in aliis itidem controuersis matrimonialibus, tanquam legitimos iudices, amplectatur; ita fit, vt si paucis nosse velis, quis fuerit Iudex causarum matrimonialium, quando Lutherus librum de Captiuitate Babylonica exarauit; Respondendum fit; Duos eruditos & bonos viros, hoc munus obiisse: donec tandem & ipsi à Luthero abdicati sunt, reiecta hac functione ad Magistratum politicum. Quamuis, vt erat Lutherus suis in assertis varius ac inconstans, Anno quoque 1530. in libro de Matrimonialibus causis Tom. 5. Ien. iubet, vt si perplexus & intricatus casus exoritur, deligantur *vnus vel duo boni viri* (quales Lutherus & Philippus, Ionas & Spalatinus) *eorumque sententia acquiescatur, etiamsi punctum iuris non omnino tangerant*; vel etiam à foribus totius iuris aberrent.

Quæritur XLVII. Vtrum hæc verba: *Ich wil dich nemmen / Ich wil dich zu einem Weib haben* / sint de futuro, an de presenti. Respondet Lutherus lib. *de causis Matrimonialibus* Tom. 5. Ien. Germ. & in Colloquiis potatoriis Tit. de Matrim. *esse verba de presenti non de futuro: quia nullus Germanus futurum intelligit, quando ita loquitur. Ich wil dich haben oder nemmen: Denn man spricht nicht / Ich werde dich haben: sed ich wil dich nemmen oder haben. Et intelligitur de presenti, idemque est; quod, accipio te.* Similes hæc de re stultitias effutit Lutherus Tom. 9. Witeb. Germ. in Epist. ad Spalatinum de controuersia quadam matrimoniali.